Frygten, spørgsmålene og bedraget

Det her er en fortælling om mennesket og dets guder.

Eller måske mere præcist: om hvordan guderne overhovedet kom ind i menneskets verden.

Jeg vil prøve at følge en vej fra det menneske, der sad ved et bål og var bange for det, det ikke forstod, til de store religioner, hvor én Gud til sidst kunne stå over "hele verden".

Det er en historie om frygt og spørgsmål. Om mennesker, der gav det ukendte navne, ansigter og vilje. Om ånder og kræfter, der efterhånden blev til guder.

Om de mennesker, der begyndte at tale på gudernes vegne. Om helligsteder, kirker og senere templer. Om præster, konger og hellige skrifter.

Og til sidst om noget, jeg selv har haft vanskeligere ved at få hold på.

Hvordan det, mennesket selv havde skabt, efterhånden kunne komme til at stå uden for mennesket - som noget, der altid havde været der - udenfor

Det er dét, jeg i denne lille historie, kalder bedraget.

Ikke fordi nogen nødvendigvis besluttede at bedrage nogen.

Derfra begynder den historie, jeg vil fortælle.

Ikke historien om hele menneskeheden.
Og ikke en lærebog om religion.

Jeg vil følge en tanke.

Hvordan mennesket prøvede at forstå det, det endnu ikke kunne forstå.
Hvordan frygten skabte spørgsmål.
Hvordan spørgsmålene fik svar.
Og hvad der siden skete med svarene.

Vi ved naturligvis ikke, hvad de første mennesker kaldte vinden, vandet, lyset fra skyerne eller det sted, de så op imod. Deres ord er væk. Vi ved heller ikke ret meget om hvad de tænkte om det altsammen

Jeg må derfor fortælle historien med vores ord.
Men jeg vil prøve ikke at tillægge dem vores viden.

Drengen, hans mor og den gamle, vi nu skal møde, har heller ikke efterladt deres navne.

De har måske aldrig eksisteret præcis sådan.

De er fortællingen.

Det, de oplever, er menneskets.

Og her begynder historien..

Frygten

Drengen vågnede. Ilden var ved at dø ud. Som lyset der forlod verden om aftenen.

Han vidste ikke, hvor længe han havde sovet. Månen stod et andet sted end før, og rundt omkring ham lå de andre tæt sammen under skindene.

Som om nærheden i sig selv kunne holde natten ude.

Han løftede hovedet mod ilden.
Der var næsten ingen flammer tilbage. Kun røde gløder.

Han kunne høre sin mor stille trække vejret ved siden af sig. Længere henne snorkede den gamle.

Ellers var der stille.

Alt for stille.

Om dagen kendte drengen verden.

Floden. Træerne. Stenene ved bredden.

Han vidste, hvor hans mor fandt rødder, og hvilke bær han ikke måtte spise.
Dyrenes spor. Dyrene de jagede. Dyrene de frygtede.
Han vidste også, at man ikke gik hen til et såret dyr, bare fordi det så ud til ikke at kunne rejse sig.

Om dagen kunne man blive bange, men man kunne se farerne.
Om natten sluttede den kendte verden ved bålets lys.
Udenfor lå mørket. Skoven. Vandet. Skyerne. Lydene man ikke kunne sætte et dyr på.

Noget bevægede sig mellem træerne.
Drengen satte sig op.
To grene gled fra hinanden og sammen igen.

Så kom lyden.
Et langt skrig han ikke kendte. Et sted langt inde i skoven.

Drengen greb sin mors arm. Hun vågnede med et ryk.
»Hvad er der?«
Han pegede.
»Der er noget derude.«
Hun lyttede.
Skriget kom ikke igen.
»Sov.«
»Hvad var det?«
»Et dyr.«
»Hvilket dyr?«
Hun svarede ikke.
Det var måske det værste.

Hun vidste det heller ikke.

Spørgsmålene

Drengen lagde sig igen, men søvnen var væk.

Han stirrede på gløderne.
Ilden var god. Den var kendt. Så længe den brændte, kom de store dyr sjældent tæt på.
Men han havde også set ild løbe gennem tørt græs. Han havde set et træ stå i flammer og en mand med en arm, der bagefter aldrig blev rigtig igen.

Så ilden var ikke bare god.
Den kunne også gøre skade.

Måske var verden sådan. Noget kunne hjælpe den ene dag og slå den næste.

Så kom vinden gennem træerne. Først langt væk. Så tættere på. Grenene begyndte at bevæge sig, og hele skoven lød pludselig, som om noget stort var på vej gennem den.

Den gamle vågnede og kiggede på ham.
»Du sover ikke.«
Drengen rystede på hovedet.
»Vinden kommer.«
Den gamle lagde et stykke træ på gløderne.
»Vinden kommer altid.«
»Hvorfra?«
Den gamle pegede ud i mørket.
»Derfra.«
»Men hvor begynder den?«
Den gamle trak på skuldrene.
»Langt væk.«
»***Hvorfor kommer den?«***

Nu varede det længere, før den gamle svarede.
Han kendte dyrenes spor. Han kunne finde vej, når skyerne skjulte lyset over dem. Han vidste, hvordan man slog en sten, så kanten blev skarp.
Men hvorfor vinden kom, vidste han ikke.
Noget måtte han alligevel svare drengen.

»Måske vil den noget.«

Drengen så ud i mørket.
Ville vinden noget?
Mennesker gjorde ting, fordi de ville noget. Dyrene løb, fordi de ville væk eller hen til noget.

Hvorfor skulle vinden være anderledes?

Så kom lysglimtet fra skyerne.
Alt omkring dem blev hvidt et øjeblik.
Så mørke igen.
Braget kom bagefter så voldsomt, at børnene begyndte at græde, og hundene fór op.
Endnu et lys.

Denne gang ramte det et træ ikke langt fra dem.
Træet eksploderede i ild.
Drengen stod helt stille.
Han havde glemt at være bange.

Noget havde lige tændt et træ;
Med et lys fra skyerne.
Hvem?

Næste morgen gik de hen til træet.
Barken var sort. En revne løb ned gennem stammen, og der lugtede stadig brændt.
Drengen gik rundt om det.
Når hans far kastede et spyd, kunne man finde spyddet. Når et dyr havde kæmpet, var der blod, hår eller spor i jorden. Når nogen havde hugget i et træ, kunne man se mærkerne.
Her var der kun træet.
Og skyerne for oven.

»Hvem gjorde det?«

Hans far så op.
»Lyset.«
»Det ved jeg godt.«
Drengen pegede mod skyerne.

»Men hvem sender lyset?«

Faderen svarede ikke.

»Det ved jeg ikke.«

Drengen brød sig ikke om de ord.

»Kan det se os?«

»Det ved jeg heller ikke.«

»***Kan det høre os?«***

Faderen trak på skuldrene.

»Måske.«